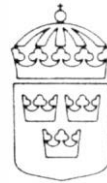

Motion till riksdagen

19888/89:Jo317

av Sven Eric Lorentzon m.fl. (m)

Skogsbruket

Mot.
1988/89
Jo317-318

Inledning

Inom skogsindustrin råder en högkonjunktur. Kapacitetsutnyttjandet är högt och lönsamheten god. Skogsnäringen är den näringsgren som uppvisar det största nettot i vår handel med utlandet. År 1988 beräknas detta netto till ca 50 miljarder kronor. Genom prisökningar på råvaran, stimulanser av olika slag och genom ökad information och rådgivning har virkesuttagen ökat. Denna ökning har huvudsakligen skett inom privatskogsbruket och förefaller att ytterligare öka under pågående virkessäsong. Detta visar att den av moderata samlingspartiet förordade politiken är den rätta. Parterna på virkesmarknaden har tagit ansvar för virkesförsörjningen och statens insats främst inriktats på stimulans och rådgivning.

Tillväxten i landets skogar har aldrig varit större än nu och kommer att ytterligare öka. Avverkningarna måste inte minst ur skogsvårdssynpunkt öka. En hög intensitet inom skogsbruket ger råvara till en lönsam skogsnäring som i sin tur ger landet inkomster att bl.a. förbättra miljön. Den ökade tillväxten sker främst i södra Sverige och redan nu måste avsättningsmöjligheterna för denna ökade virkesfångst planeras. Sådan planering pågår men samtidigt ser vi hur svenska företag arbetar för en etablering inom EG-området. Bristande tilltro till regeringens förmåga att klara energiförsörjningen till den energikrävande industrin är orsaken till detta.

Skogen

Skogsnäringens betydelse för folkhushållet gör skogen och skogsmarken till Sveriges viktigaste naturresurs. Denna resurs förvaltas bäst genom privat ägande och genom att marknadsekonomiska principer får råda.

Skogen är en förnyelsebar naturresurs. Målet måste vara att skapa förhållanden som leder till att denna resurs sköts på sådant sätt att dess producerande förmåga inte bara vidmakthålls utan också förbättras till gagn för kommande generationer. Detta kräver långsiktighet, uthållighet och stabilitet. Skogspolitiken blir trovärdig endast om dessa krav tillgodoses.

Regionalpolitiskt är skogsbruket av stor vikt. På många orter svarar skogen och skogsindustrin för de flesta sysselsättningstillfällena.

Sveriges skogsmark ägs till hälften av enskilda, till en fjärdedel av det allmänna och till en fjärdedel av bolag. Virkestillgången har under senare år ökat och medger därför en ökad avverkning. Genomgående arbetar det

privata skogsbruket med högre virkesförråd än övriga kategorier skogsägare. Detta får emellertid inte tas till intäkt för att tvångsvis öka privatskogsbrukets avverkningar. I stället bör olika stimulanser användas för att öka tillgången på råvara.

Privatskogsbrukets större virkesförråd utgör ingen nackdel utan kan på sikt gynna skogsindustrins kvalitetskrav. Omloppstiden är ofta längre och olika brukningsmetoder används som ger en mångfald i råvaruutbudet. Detta kompletterar storskogsbrukets mera ensidiga skogsskötsel.

Enskilt ägande

Erfarenheten visar att det enskilda ägandet är grundläggande för utveckling och förbättring av en naturresurs som skogen. Enskilt ägande har betydelse både privatekonomiskt och nationalekonomiskt genom att ägande normalt medför att skogen sköts väl.

Den skogsägare som inte på rätt sätt tar hand om skogen får räkna med sämre tillväxt och därmed på sikt lägre inkomster samt ett sjunkande fastighetsvärde.

Genom den detaljrika styrning som i dag sker av skogen övertar det allmänna en del av ansvaret för skogens förvaltning, vilket leder till att det aktiva ägarintresset för vård och underhåll minskar.

Utbor beskylls ofta för lägre aktivitet i skogen jämfört med dem som bor på sin fastighet. Flera undersökningar visar emellertid att utbor sköter skogen väl så bra som de ägare som bebod fastigheten.

Aktiviteten i skogen ökar ofta vid ett generationsskifte. Det är därför av stor betydelse att sådana underlättas. En ökad omsättning på skogsfastigheter bör stimuleras. Vi föreslår, att förvärvsprövningen tas bort vid försäljning till fysiska personer. Det skulle medföra en ökad bosättning i glesbygden och stimulera till försäljning av fastigheter. För att slå vakt om det enskilda ägandet anser vi emellertid att förvärvsprövning av juridiska personers köp skall kvarstå. Sådana förvärv bör prövas restriktivt, i enlighet med vad som tidigare anförts.

Domänverket skall successivt avyttra sitt skogsinnehav till enskilda personer. På så sätt stimuleras sysselsättning och ett ökat boende på landsbygden.

Marknadsekonomins fördelar

Marknadskrafterna är effektivare än statlig styrning när det gäller skogsindustrins råvaruförsörjning. Det har visat sig att de olika typer av stöd som infördes under 1970-talet som ett försök från statsmakternas sida inte resulterat i en förbättrad virkesförsörjning.

Skogsindustrins produkter prissätts på en världsmarknad där tillgång och efterfrågan är styrande för priset. Det är därför logiskt att också skogsbrukets produkter prissätts på en fri marknad. Detta förutsätter att köparna fritt konkurrerar om råvarutillgångarna och att inte karteller eller regionalt dominerande inköparorganisationer ensidigt kan sätta prisnivån. Risker är uppenbar att råvaruproducenterna i ett sådant läge sänker virkesuttagen. Detta kan i sin tur av staten tagas som skäl för ingrepp i enskilt ägande och för

tvångsåtgärder mot skogsbruket för att öka skogsuttagen. Staten skall inte påverka virkespriserna. Det leder bara till skevheter och ineffektivitet.

Mot. 1988/89
Jo317

Att helt utesluta virkesimport är inte möjligt och inte heller önskvärt. Export och import varierar över tiden. En fungerande marknadsekonomi löser problemet med tillgången på råvara. Blir nettoersättningen för skogsägaren tillräckligt stor ökar avverkningsbenägenheten.

Staten skall inte heller ställa direkta krav på avverkning. Det är ägaren som på grundval av sin ekonomiska situation och marknadens prissignaler i första hand skall påverka avverkningsintensiteten. Det är dock viktigt att påpeka att ägaransvaret innebär att skogen skall avverkas och förnygras vid rätt tidpunkt.

Skogsvårdslagens nuvarande krav på avverkning och ransonering bör avskaffas. Vidare bör en lagändring ske som omöjliggör statligt prisstopp på råvara.

Stimulans och rådgivning – inte tvång och regleringar

Moderata samlingspartiet har alltid motsatt sig styrning och tvångsåtgärder för att tvinga fram råvaran. I stället har vi förordat stimulanser och färre regleringar.

Med utgångspunkt från moderata värderingar är information och rådgivning viktiga medel i skogspolitiska sammanhang. Det utvecklar och stimulerar skogsägare till engagemang och ansvar.

Den enskilde skogsägaren saknar ibland erforderliga kunskaper. Insatser bör därför inriktas på att undanröja detta förhållande. En övergripande målsättning är att uppnå ett bra resultat med en hög och jämn tillväxt som även säkrar de kommande generationernas tillgång på skogsråvara. Större resurser måste därför satsas på information och rådgivning för att öka kunskapen hos alla kategorier skogsägare. Därmed kan också den politiska styrningen i form av lagar och förordningar minska betydligt.

Den nuvarande situationen när det gäller information och rådgivning inom skogssektorn präglas av många aktörer: skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna, skogsägarföreningarna, virkesköpande företag, forskningsstationer m.fl. Alla är verksamma inom information och forskning. Detta är en styrka. Det finns emellertid ingen sammanhållande länk i kedjan mellan forskning och praktisk rådgivning. Den skogsforskning som pågår är mycket betydelsefull. Det är därför viktigt att resultatet kommer till praktisk tillämpning. Samhallsekonomiska vinster skulle erhållas om sambandet förstärktes.

Rådgivning och information skall inte endast omfatta de skogliga åtgärderna utan även skatteområdet. Bankerna bör utnyttjas för sådan information.

Den enskilde skogsägarens skattesituation påverkar avverkningsbenägenheten och viljan till insatser i skogen. Här bör rådgivning ske med inriktning på sådan information om gällande regler som kan stimulera olika kategorier skogsägare till aktiviteter. Passiva ägare kan genom rådgivning stimuleras till insatser som gör att dessa kan ses som en resurs och inte som en belastning.

Skatter och avgifter

En ökad och uthållig lönsamhet inom skogsbruket är en förutsättning för jämn avverkning. Ett sätt att förbättra lönsamheten är att minska kostnaderna. Skogsvårdsavgiften är betungande och orättvis och har blivit en specialskatt på jordbruket.

Professor Sören Wibe vid Sveriges Lantbruksuniversitet har visat att skogsvårdsavgiften tar en orimligt stor del av rotnettot. Avgiften är en skatt som är så konstruerad, att den bortåt hundra år årligen måste betalas innan man får en positiv avkastning av verksamheten. Detta innebär att större delen av verksamhetens vinst äts upp innan den uppstår.

Den höga skogsvårdsavgiften upplevs i sin nuvarande form som djupt orättvis av skogsbrukarna. Vid kommande fastighetstaxering befarade höjningar av skogsbruksvärdena kommer avgiften vid oförändrad uttagsprocent att ytterligare belasta skogsbruket. Tidigare användes avgiften för att finansiera vissa för skogsbruket gemensamma ändamål. Den har numera kraktären av en ren skatt. Moderata samlingspartiet har tidigare år förordat en kraftig sänkning av avgiften. Därefter borde man – i samråd mellan näringen och Staten – kunna finna en lösning innebärande att avgiften på sikt avskaffades. Riksdagen har inte bifallit dessa förslag.

Vi föreslår nu att skogsvårdsavgiften slopas. Den 1 juli 1989 bör den fastställas till 0,3 procent av skogsbruksvärdet och resterande del föreslås avskaffas den 1 juli 1990.

Rundgången i fråga om avgifter och bidrag måste bort. Bidrag till skogsvård bör endast förekomma inom områden, där privatekonomisk lönsamhet saknas och optimal markanvändning är samhällsekonomiskt motiverad. Dessa bidrag är oftast av regionalpolitisk karaktär och bör finansieras som sådana. En översyn och minskning av bidragen kommer också att innebära att den del av skogsvårdsorganisationens verksamhet, som är knuten till bidragsgivningen, på sikt kommer att minska. Detta innebär besparingar inom den offentliga sektorn vilket sedan länge från moderata samlingspartiet framförts som önskvärt och som nu också regeringen uttalat sig för. En effektivisering nås oftast bäst genom att hela sektorer av en verksamhet lyfts bort och att arbetet därefter koncentreras på de viktigare områdena.

Bidraget till skogsvägar och skogsdikning bör avvecklas. I stället bör kostnaderna för dessa åtgärder vara direkt avdragsgilla vid inkomsttaxeringen.

Avverkningsbenägenheten har påverkats positivt av de speciella regler som temporärt införts beträffande insättning på skogskonto. Vi anser därför att dessa regler bör permanentas. Dessutom föreslår vi att avsättningstiden på skogskonto förlängs till femton år.

De nya arvsreglerna kan betyda stora skatteskärpningar. Enligt dessa tillfaller kvarlåtenskapen den efterlevande maken som ensam dödsboägare. Avkastningen av jordbruksfastigheten beskattas i fortsättningen hos den efterlevande. Det innebär att de reserver som finns på exempelvis skogskonto utfaller omedelbart till beskattning. Riksdagen har uttalat att regeringen

skyndsamt skall vidta åtgärder som innebär att ej avsedda effekter av de nya avvsreglerna undviks efter den 1 januari 1988.

Mot. 1988/89
Jo317

I enlighet med riksdagens beslut anser vi således att tidigare regler beträffande upplösning av bl.a. skogskonto i samband med dödsfall skall gälla även i fortsättningen.

Skogsvårdslagen

Skogsbruket är i dag alltför mycket styrt av regler och förordningar.

Moderata samlingspartiet anser att den av riksdagen antagna träfiberlagen skall avskaffas. Den styr bl.a. virkesutnyttjandet och motverkar utvecklingen av skogsindustrin. I en tid med balans eller överskott mellan råvara och produktion är den till en nackdel och kan komma att förhindra en ekonomiskt riktig utveckling inom näringen.

Det kan ifrågasättas om statliga planeringsorgan är bättre skickade att bedöma möjligheterna till råvaruförsörjning än de människor som arbetar i skogsnäringen. Enligt vår mening kan skogsindustrin och skogsbruket klara detta.

Skogsvårdslagen med förordningar och tillämpningsanvisningar reglerar i stort alla i skogsbruket normalt förekommande åtgärder. Detta medför onödiga samhällskostnader och ökad kontroll. För den enskilde skogsägaren innebär det både kostnader och en osäkerhet om vad som är tillåtet eller förbjudet. Sammantaget medverkar detta till en minskad intensitet i skogsskötseln.

Rådgivning och information bör, enligt vår mening, ersätta stora delar av regleringen och författningarna.

Skogsvårdslagen måste förenklas och renodlas. Den bör vägleda skogsägaren till en god skogsvård och resurstillväxt och därmed till en framtida ökad avkastning. Principiellt bör lagen ha sin utgångspunkt i skogen som en naturresurs. Det betyder att den skall vara ett skydd mot överexploatering och ett stöd för en långsiktig utveckling av skogen. Detta synsätt leder till att skogsvårdslagen endast skall innehålla regler för återbeskogning efter avverkning och ett skydd mot för tidig avverkning.

Skogsvårdslagens regelverk har inneburit att skogsskötselåtgärderna efter hand har likriktats. Skogsbeståndet blir ensidigt. Mångfalden och variationsrikedomen försvinner. Osäkerheten inför framtidens efterfrågan och kvalitetskrav minskar om olika trädslag och skötselåtgärder tillåts variera. Det är även från miljösynpunkt viktigt att en anpassning till lokala förhållanden kan ske.

De åtgärder som skogsbruket vidtar i dag har stor påverkan på produktionen under flera decennier. Vi vet inte något om maknadsförhållandena i framtiden. En större flexibilitet erhålls om mångfalden gynnas på bekostnad av den likformighet som i dag breder ut sig.

Det virkesproducerande skogsbruket, friluftslivet och naturvården kan samsas på huvuddelen av skogsmarken. Det blir också resultatet av en god och framsynt skötsel av naturresursen skogen. Emellertid finns det områden som behöver ett särskilt skydd. Det kan gälla områden med hotade arter, unika miljöer m.m. Det är ett samhällsintresse att dessa områden skyddas.

Den enskilde ägaren skall erhålla full ersättning vid ett eventuellt statligt intrång. Den enskildes ansvar och vård av naturresursen skogen är i många avseenden överlägsen statliga ingripanden.

Forsknings- och utvecklingsarbete

Det skogliga forsknings- och utvecklingsarbetet behöver förstärkas och utbildningsinsatserna måste öka för att på sikt säkra våra skogstillgångar. Ytterligare forskning behövs för att främja såväl skogsproduktion som miljö.

Forskningen måste vara inriktad mot såväl problemområden där resultaten uppnås på lång sikt, som mot mera näraliggande områden som teknik och ekonomi där det krävs kortare försöksperioder.

Det är statens uppgift att svara för den mera grundläggande och långsiktiga skogliga forskningen.

När det gäller mera kortsiktigt inriktat forsknings- och utvecklingsarbete har skogsbruket självt ett ansvar. Forskningsresultaten ligger ofta nära praktisk tillämpning. Det krävs därför enkla och effektiva former för nära samverkan mellan forskare och praktiker. Det gynnar båda parter.

För att förstärka forskningsinstitutionerna och anpassa forskningens villkor och arbetsformer till de krav som ställs är det nödvändigt att en större del av forskningsmedlen går direkt till de forskande institutionerna. En alltför stor del av de statliga medlen slussas i dag ut genom forskningsråd, ämbetsverk och sektorsorgan. Detta är tidsödande och tar resurser från forskningsarbetet genom att stor möda läggs ner på pappersexercis i stället för produktivt arbete.

En ökad satsning direkt på forskningsinstitutionerna är en förutsättning för att den långsiktiga och framtidsinriktade forskningen skall komma till stånd och nödvändig kompetensuppbyggnad ske.

Utbildning är ett effektivt medel för att sprida ny kunskap och få ut forskningsresultat i praktisk tillämpning. Utbildningsinsatserna inom näringen måste förstärkas. Det bör också ske en ökad satsning på utbildning och information till samhället i övrigt om skogsnäringens betydelse och villkor.

Jordbrukets överproduktion – skogsplantering

För att uppnå en rimlig balans i Sveriges jordbruksproduktion måste troligtvis stora arealer tas ur den direkta jordbruksproduktionen. I ett långsiktigt perspektiv torde därför åkermark i viss utsträckning behöva användas för skogsplantering. Om valet av trädslag avpassas på ett ansvarsfullt sätt minskar riskerna för en markant förändring av kulturlandskapet.

Statens åtgärder bör inriktas på att underlätta denna process för den enskilde. Information och råd är viktiga inslag. Vi anser därför att skötsellagen bör förändras så att den medger att plantering av skog på åkermark kan ske utan särskilt tillstånd. Skogsplantering bör stimuleras via gynn samma skatteregler i stället för bidrag.

Energiskogsodling kan vara ett annat alternativ till jordbruksproduktion. Energiskogens möjligheter ligger i mycket goda odlingsbetingelser i kombination med en långtgående teknikutveckling. Dagens erfarenheter visar att

skogsbränsleflis utvecklar mer energi än energiskogsflis. Detta talar för att skogsbränsleflis kan vara väl så intressant för markägaren.

Mot. 1988/89
Jo317

Fjällnära skogar

Vi har i tidigare motioner fört fram vår uppfattning att det fjällnära barrskogsbältet står för så stora naturvärden och har så stor betydelse för rennäringen och turismen att det i sin helhet bör undantas fråns storskaligt skogsbruk.

De fjällnära skogarna ägs till största delen av domänverket (ca 53% av arealen eller nära 800 000 hektar). Vissa delar av denna areal, ca 300 000 hektar är avsatta till naturreservat och domänreservat.

Enligt vår mening bör övrig skog avyttras till enskilda i de områden som berörs. Försäljningen av denna skog bör vara avslutad inom en femårsperiod.

Försäljning bör även kunna ske till gemensamhetsskogar ägda av samebyar och lokalbefolkning.

Detta skulle sannolikt garantera ett småskaligt, arbetsintensivt skogsbruk med ökad naturvårdshänsyn. Mångfalden i skogsbruket främjas genom spritt enskilt ägande. Inför denna försäljning bör domänverket åläggas största möjliga begränsning av avverkningarna i dessa områden.

En betydande del av avverkningarna i fjällnära skogar har skett med direkt statligt stöd i form av bidrag till skogsbilvägar och som bidrag till avverkning av lågproducerande bestånd. (5:3-skog).

Detta är inte acceptabelt. Vi yrkar att dessa bidrag upphör.

Det bör vidare utredas hur riksdagens krav på stor återhållsamhet med skogsbruket i dessa områden utfallit.

Enligt vår mening kan i den fjällnära skogen trots mycket betydande avsättningar till reservat fortfarande finnas urskogsarealer av stort värde för naturvärden. I dessa urskogar kan även ett småskaligt skogsbruk föröda naturvärden.

Anslagsfrågor

Under anslaget D4 föreslås ett bidrag till fröplantager med 5,5 miljoner kronor. Det finns ingen anledning för staten att bidra till dessa fröplantager. De investeringar som där görs måste vara motiverade av marknadsmässiga skäl. Investeringskostnaden skall tas ut på plantpriset. Genom att våra skatteförslag innebär lägre skogsbeskattning kan skogsbrukarna lättare tåla den kostnaden. Anslaget D4 bör därför minska med 5,5 miljoner kronor.

Under anslaget D5 anslås medel till olika verksamheter för finansiering av bidrag för skogsodling efter lågproducerande bestånd. Regeringen föreslår en minskning till 100 miljoner kronor. Vi föreslår att anslaget helt avskaffas. Vidare föreslår vi också att det av regeringen till 5,5 miljoner kronor minskade beloppet för bidrag till dikning avskaffas. Regeringen förslår 61 miljoner kronor för täckande av kostnader för den översiktliga skogsinventeringen (ÖSI). Moderata samlingspartiet har i tidigare motioner ifrågasatt behovet av dessa inventeringar. Dessa täcker dock nu så stora områden att de bör fullföljas. Viktigt är att det redan nu planeras för en avveckling så att ej

skogsvårdsorganisationen drabbas av kostnader för bl.a. personal. Vi föreslår en lägre detaljeringsgrad och förenklingar av planerna. Bidraget till ÖSI föreslås därför minska med 20 miljoner kronor.

Under anslaget D6 föreslås att 55 miljoner kronor anslås till byggande av skogsbilvägar. Knappast någon investering inom skogsbruket torde vara så lönsam som just byggandet av skogsbilvägar. Anslaget bör helt avskaffas.

Vi föreslår liksom tidigare år att vid byggande av skogsbilväg i likhet med skogsdikning avdrag vid beskattning medges redan första året för samtliga kostnader. Liknande krav har under senare tid framförts från Lantbrukarnas Riksförbund till regeringen.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till förändringar i skogsvårdslagen med den inriktning som anges i motionen.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om stimulans och rådgivning inom skogsbruket.

[att riksdagen beslutar att skogsvårdsavgiften skall vara 0,3 procent från och med den 1 juli 1989 samt att den helt slopas från den 1 juli 1990.¹]

[att riksdagen beslutar att förlänga avsättningstiden för skogskon- to till 15 år samt att permanenta nuvarande regler.¹]

[att riksdagen beslutar att avskaffa träfiberlagen.²]

3. att riksdagen beslutar att ändra skötsellagen så att plantering av skog på åkermark kan ske utan särskilt tillstånd.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om överförandet av fjällnära skogar till enskilda skogsägare eller gemensamhetsskogar.

5. att riksdagen beslutar att till anslaget D4 Skogsvårdsorganisatio- nen: Investeringar för budgetåret 1989/90 anslå 17 635 000 kronor.

6. att riksdagen beslutar att till anslaget D5 Bidrag till skogsvård m.m. för budgetåret 1989/90 anslå 122 500 000 kronor.

7. att riksdagen beslutar att anslaget D6 Stöd till byggande av skogsbilvägar avskaffas.

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att kostnader för byggande av skogsbilvägar samt investeringar i skogsdikning är direkt avdragsgilla.

[att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt förslag i anledning av vad som i motionen anförts om de nya arvsreglerna.¹]

Stockholm den 25 januari 1989

Mot. 1988/89

Jo317

Sven Eric Lorentzon (m)

Jens Eriksson (m)

Ingvar Eriksson (m)

Carl G Nilsson (m)

Ivar Virgin (m)

Mona Saint Cyr (m)

Anders Andersson (m)

Hans Dau (m)

Ingrid Hemmingsson (m)

Anders G Högmark (m)

Karl-Gösta Svenson (m)

¹ 1988/89:Sk425

² 1988/89:N334